

Załącznik
do Uchwały Nr 116/XXV/2008
Rady Miasta Włocławek
z dnia 29 grudnia 2008 roku

**Program Aktywności Lokalnej
dla Miasta Włocławek
na lata 2009 - 2013**

Włocławek, grudzień 2008 r.

Spis treści

Wprowadzenie

I. Opis sytuacji problemowej

II. Cele Programu

III. Grupy docelowe

IV. Metody pracy wykorzystywane do realizacji programu

V. Kierunki działań

VI. Przewidywane efekty

VII. Realizatorzy Programu

VIII. Finansowanie programu

IX. Harmonogram działań

X. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja programu

Wprowadzenie

Europejski Fundusz Społeczny stanowi najważniejszy finansowy instrument polityki społecznej Unii Europejskiej. Jego celem jest wspieranie różnorodnych programów i projektów związanych z socjalnym aspektem integracji. Finansuje działania, których zadaniem jest m.in. rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych takich jak bezrobocie, nierówność na rynku pracy, dyskryminacja.

28 września 2007 r. decyzją Komisji Europejskiej przyjęto do realizacji Program Operacyjny Kapitał Ludzki, którego głównym celem jest wzrost zatrudnienia i spójności społecznej. W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowane są działania mające na celu aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom i grupom społecznym doświadczającym dyskryminacji na rynku pracy. Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, realizowanych równoległe na poziomie centralnym i regionalnym. W ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” podejmowane są przede wszystkim działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej, jako skutecznej formy integracji społeczno – zawodowej.

Ważnym elementem wsparcia jest eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych), na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, imigrantów, osób opuszczających placówki opieki zastępczej czy zakłady karne, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne jako pracownicy mniej dyspozycyjni oraz mobilni zawodowo.

Wobec tych osób stosowane są instrumenty aktywnej integracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem.

„Program Aktywności Lokalnej dla Miasta Włocławek na lata 2009 - 2013”, zwany dalej „Programem”, jest jednym z podstawowych dokumentów wymaganych przy realizacji projektów systemowych dla Ośrodków Pomocy Społecznej (7.1.1) i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie (7.1.2). Ponadto wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych, a także wyznacza kierunki działań, mające na celu poprawę sytuacji w tym zakresie.

Program zakłada podejmowanie działań mających na celu aktywizowanie społeczności lokalnych, poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz uruchamianie na nowo możliwości pomagania ludziom w pomaganiu sobie samym. Program aktywności lokalnej dla miasta Włocławek jest także odpowiedzią na cel nakreślony w Strategii Lizbońskiej, a dotyczący spójności społecznej.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak m.in.:

- Narodowa Strategia Integracji Społecznej do 2010 r.
- Strategia Polityki Społecznej 2007 – 2013,
- Narodowe Strategiczne ramy odniesienia 2007 - 2013 ,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013,

oraz w dokumentach strategicznych regionalnych i lokalnych:

- Strategia Rozwoju Województwa kujawsko – pomorskiego do 2010 r.,
- Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych miasta Włocławka na lata 2008 – 2015.

I. Opis sytuacji problemowej

Miasto Włocławek jest gminą miejską położoną w południowej części woj. kujawsko - pomorskiego, zajmuje powierzchnię 84,8 km². Liczba mieszkańców na koniec czerwca 2008 r. wyniosła 116 320 (dane: Wydział Spraw Obywatelskich UM Włocławek) – co klasyfikuje je pod tym względem na 3 miejscu w województwie. Dominującą grupę w mieście stanowią osoby w wieku produkcyjnym stanowiące ok. 65% ogółu mieszkańców. Poziom bezrobocia wynosi 12,9%. Wśród bezrobotnych kobiety stanowią 4.328 osób, osoby do 25 roku życia - 763 osoby, powyżej 50 roku życia – 1.900 osób, a niepełnosprawni - 218 osób bezrobotnych (wg stanu na dzień 30.06.2008 r. dane Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku).

Największym problemem w mieście jest pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego. Głównym jego powodem jest długotrwałe bezrobocie (67,5% ogółu bezrobotnych), które jest nie tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale wpływa również na życie i funkcjonowanie całej rodziny, stając się źródłem licznych problemów i dysfunkcji. Sytuacja ta sprzyja tworzeniu się postaw roszczeniowych oraz zjawiska uzależniania od instytucji pomocowej, polegającego na zrzuceniu odpowiedzialności za los swój i bliskich na innych, w tym głównie na pomoc społeczną. MOPR stoi przed koniecznością poszukiwania nowych rozwiązań i form pracy oraz rozwijania pozamaterialnych form pomocy, przez które realizowana będzie podstawowa idea pracy socjalnej. Według stanu na dzień 30 czerwca 2008 r. pomocą MOPR we Włocławku zostało objętych 7.217 rodzin i 15.086 osób w tych rodzinach, co stanowi około 13% ogółu mieszkańców. Najliczniejszą grupę wśród tych osób stanowią długotrwałe korzystający ze świadczeń pomocy społecznej.

Głównymi przyczynami powodującymi trudną sytuację rodzin ubiegających się o pomoc są: długotrwałe pozostawanie bez pracy - 4.524 rodziny, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych - 1.505 rodzin oraz niepełnosprawność - 1.117 rodzin. Pozostałe przyczyny to: długotrwała

choroba - 1 001 rodzin, alkoholizm i narkomania 591 rodzin, bezdomność – 214 osób, opuszczenie zakładu karnego – 43 osoby (sprawozdanie MPiPS-03).

Należy podkreślić, iż świadczeniobiorcy pomocy społecznej są dotknięci kilkoma problemami jednocześnie. Powoduje to zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna ograniczająca kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny. Osoby i rodziny uwikłane w omówione wyżej problemy wymagają indywidualnej pomocy i wsparcia ze strony powołanych w tym celu instytucji i organizacji. Należy jednak pamiętać, że nawet najlepiej zorganizowana pomoc nie zapobiegnie wykluczeniu społecznemu bez zwiększenia aktywności osób wykluczonych i włączenia w proces naprawczy ich samych oraz społeczności lokalnej, w której żyją. Realizowane w tym zakresie przedsięwzięcia będą ukierunkowane na organizowanie społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną, inicjowanie ruchów samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, promowanie działań wolontarystycznych, rozwijanie kontaktów między różnymi grupami oraz budowanie pozytywnych związków między członkami społeczności.

Biorąc pod uwagę skalę problemów „Program Aktywności Lokalnej dla miasta Włocławek na lata 2009 – 2013” i tworzone w jego ramach podprogramy będą w pierwszej kolejności ukierunkowane na grupy i społeczności najbardziej zagrożone społecznym wykluczeniem.

II. Cele Programu

Głównym celem Programu jest zwiększenie aktywności mieszkańców, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, poprzez wprowadzenie i rozwój aktywnych form integracji społecznej z zastosowaniem działań o charakterze środowiskowym.

Cele szczegółowe:

- podniesienie kwalifikacji i mobilności zawodowej klientów instytucji pomocy społecznej poprzez udział w projektach aktywnej integracji,
- wzrost inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych we Włocławku poprzez realizację projektów w tym zakresie,
- stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
- upowszechnienie dostępu do informacji o uprawnieniach oraz edukacji,
- zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego,
- wypracowanie modelu działań środowiskowych opartych na współdziałaniu różnych instytucji i organizacji oraz mieszkańców,
- prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym,
- promowanie postaw prospołecznych,
- poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych,
- integracja społeczna,
- poprawa funkcjonowania osób wykluczonych w społeczeństwie,
- promocja nowoczesnych metod pracy z rodzinami, np. metoda CAL, konferencja grupy rodzinnej, zespoły interdyscyplinarne
- wzmocnienie rodziny i przygotowanie do samodzielnego podejmowania decyzji i działań w sytuacjach problemowych i ponoszenia odpowiedzialności za te decyzje i działania,
- zorganizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami wychowawczymi, zapewnienie im pomocy edukacyjnej, terapeutycznej i specjalistycznego wsparcia

III. Grupy docelowe

- grupy społeczne,
- członkowie społeczności lokalnych,

- osoby zagrożone wykluczeniem oraz wykluczone społecznie i ich otoczenie.

IV. Metody pracy wykorzystywane do realizacji programu

Program Aktywności Lokalnej, z uwagi na wielość grup i różnorodność występujących w nich problemów, będzie realizowany poprzez przygotowywane co roku podprogramy aktywności lokalnej skierowane do konkretnych społeczności lub grup, akceptowane każdorazowo przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

W ramach programu przewiduje się zastosowanie poniższych metod i sposobów realizacji celów:

- metody środowiskowej pracy socjalnej - działania realizowane przez pracownika socjalnego, mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- instrumentów aktywnej integracji - szereg instrumentów aktywizacyjnych z zakresu aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej o której mowa w zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013,
- działań o charakterze środowiskowym – inicjatywy integrujące obejmujące między innymi, badania, opracowania, analizy, edukację społeczną i obywatelską, spotkania konsultacje, debaty, organizowanie i inspirowanie do udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

- metody Centrum Aktywności Lokalnej – określony sposób działania mający na celu aktywizowanie społeczności lokalnych, poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy, włączenie do pracy w proces integracji wolontariuszy oraz tworzenie lokalnego partnerstwa, skierowana jest do wszystkich mieszkańców danego rejonu, którzy mają pomysły i chęć współdziałania w przekształcaniu środowiska lokalnego do swoich potrzeb,
- metody Konferencji Grupy Rodzinnej - to metoda pracy z rodziną, w której w sposób szczególny wykorzystuje się zasoby i potencjał jaki posiada rodzina. Jest spotkaniem jak największej liczby członków rodziny i osób bliskich dla rodziny w celu próby rozwiązania problemu jaki się w niej pojawił. Konferencja Grupy rodzinnej jest szansą daną rodzinie, jako pierwszej instytucji odpowiedzialnej za nią samą, na podjęcie samodzielnej próby zmierzenia się z problemem, często przed podjęciem działań przez pomoc społeczną lub wymiar sprawiedliwości.

V. Kierunki działań

- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym,
- promowanie i wspieranie projektów realizowanych w partnerstwie,
- współdziałanie instytucji samorządowych z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością,
- wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw,
- wspieranie lokalnych liderów,
- umożliwienie dostępu do informacji i konsultacji,
- organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, edukacyjnych i innych

- organizowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych,
- tworzenie partnerstw i promowanie pracy w partnerstwie,
- badanie potrzeb i problemów mieszkańców,
- poszukiwanie alternatywnych środków na finansowanie lokalnych inicjatyw,
- realizacja programu CAL,
- realizacja metody Konferencja Grupy Rodzinnej,
- inne wynikające z aktualnych potrzeb i zgodne z celami programu.

VI. Przewidywane efekty

- integracja społeczności lokalnej i grup społecznych,
- zdiagnozowanie potrzeb i problemów oraz planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby,
- skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów,
- podwyższenie jakości realizowanych działań środowiskowych oraz inicjowanie nowych form i metod pracy,
- stworzenie płaszczyzny sprzyjającej angażowaniu się w życie lokalnej społeczności,
- wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności za procesy w niej zachodzące,
- wzrost zaangażowania instytucji oraz organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań środowiskowych,
- powstanie lokalnych grup działania oraz nowych organizacji pozarządowych,
- realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności,
- stały monitoring potrzeb środowiska lokalnego,

- aktywizacja i poprawa funkcjonowania osób wykluczonych w społeczeństwie,
- podwyższenie jakości działań środowiskowych, w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności,
- ograniczenie procesów dezintegracji tradycyjnych struktur rodzinnych i wzrastającej liczby młodych ludzi żyjących poza swoją rodziną,
- wzrost współpracy, współodpowiedzialności społeczności lokalnej, sąsiedzkiej i rodzinnej,
- wzrost odpowiedzialności poszczególnych rodzin za nie same poprzez wypracowanie skutecznych strategii radzenia sobie z problemami, które mogą pojawić się w przyszłości.

VII. Realizatorzy Programu

Realizatorem zadań Programu Aktywności Lokalnej jest:

- Urząd Miasta Włocławek,
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku,

we współpracy z partnerami:

- organizacje pozarządowe,
- jednostki edukacyjne, kulturalne i sportowe,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- lokalni przedsiębiorcy i pracodawcy,
- lokalne media.

VIII. Finansowanie programu

Program może być finansowany:

- ze środków własnych miasta,

- ze źródeł zewnętrznych, w tym: środków funduszy wspólnotowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego, dotacji budżetu państwa, innych środków zewnętrznych, w tym źródeł prywatnych

IX. Harmonogram działań

1. Rozpoznanie środowiska lokalnego:
 - opracowywanie map zasobów i potrzeb,
 - opracowywanie programów i analiz,
2. Rozwijanie komunikacji społecznej w środowisku:
 - organizowanie działań edukacyjnych,
 - organizowanie spotkań oraz konsultacji dla mieszkańców,
3. Promowanie pracy wolontarystycznej,
4. Budowanie lokalnego partnerstwa,
5. Prowadzenie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego

X. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja programu

Program Aktywności Lokalnej będzie realizowany poprzez przygotowywane co roku podprogramy aktywności lokalnej skierowane do konkretnych społeczności lub grup, akceptowane każdorazowo przez Komisję Zdrowia, Rodziny i Opieki Społecznej i Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Roczne sprawozdania z realizacji podprogramów będą składane Radzie Miasta Włocławek wraz ze sprawozdaniem z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Monitoring i ewaluacja programu będzie procesem ciągłym realizowanym przez koordynatorów podprogramów aktywności lokalnej. Ich celem będzie bieżące analizowanie podejmowanych działań w ramach projektów, a także wykrywanie potencjalnych barier, nieprawidłowości w jego realizacji oraz ich bieżące korygowanie.

Równolegle sprawdzane będzie również czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przybliżają one do osiągnięcia zakładanych celów.

Sporządził:
Sekcja Pomocy Środowiskowej
MOPR

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
Maria Ignatowska